

OCAK AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Őubat 2024

Özet

Tüketici fiyatları 2023 yılının son Enflasyon Raporu tahminiyle uyumlu bir şekilde ocak ayında yüzde 6,70 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 0,09 puanlık sınırlı bir artışla yüzde 64,86 olmuştur. Yıllık enflasyon, temel mal ve daha belirgin olarak enerjide yükselirken, diğer ana gruplarda gerilemiştir. Enerji grubu aylık enflasyonunda, otomatik maktu vergi artışının etkileri hissedilirken, sepete yansıyan doğal gaz fiyatları yükselmeye devam etmiştir. Gıda grubunda güçlü fiyat artış eğilimi işlenmemiş gıda kalemleri öncülüğünde ocak ayında sürmüştür. Ücret, yönetilen/yönlendirilen fiyat ayarlamaları ve geriye doğru endeksleme davranışının etkisiyle hizmet grubunda aylık enflasyon belirgin olarak yükselmiştir. Temel mal grubu aylık enflasyonu önceki aya kıyasla yükselmiş, mevsimsel indirimlerin gerçekleştiği giyim ve ayakkabı alt grubu dışında fiyat artışları genele yayılmıştır. Ocak ayında üretici fiyatları aylık artışı maliyet gelişmeleriyle uyumlu olarak kuvvetlenirken, yıllık üretici enflasyonu yatay seyretmiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık artış oranları B ve C göstergelerinde Enflasyon Raporu tahminleriyle uyumlu şekilde yükselirken, göstergelerin yıllık enflasyonlarında sınırlı bir düşüş gerçekleşmiştir. Ocak ayında gerçekleşen yükselişin ardından, izleyen dönemde enflasyonun ana eğiliminin zayıflayacağı değerlendirilmektedir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Ocak ayında tüketici fiyatları yüzde 6,70 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 0,09 puan ile sınırlı bir oranda artarak yüzde 64,86 olmuştur (Grafik 1 ve Tablo 1). Bu ayda doğal gazın aylık tüketici enflasyonuna etkisi 0,23 puan, yıllık enflasyona etkisi ise 0,35 puan olmuştur. Mevsimsellikten ve doğal gaz etkisinden arındırılmış tüketici enflasyonunda geçen aylara kıyasla artış gözlenmiştir (Grafik 2). Bu dönemde, B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 0,34 ve 0,16 puan azalarak yüzde 67,68 ve yüzde 70,48 olarak gerçekleşmiştir.

Hanehalkı tüketim kalıplarındaki değişimleri göz önüne alarak, TÜİK tüketim sepeti ve ağırlık yapısını her yıl başında güncellemektedir. 2024 yılında gıda ve daha belirgin olarak enerji alt gruplarının sepet içindeki ağırlıkları gerilerken, temel mal ve hizmet gruplarının ağırlıkları artmıştır. Bu doğrultuda B ve C göstergelerinin ağırlıkları sırasıyla 1,89 ve 3,35 puan yükselişle yüzde 72,82'ye ve yüzde 59,55'e ulaşmıştır.

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde, bu dönemde enerji ve hizmet gruplarının katkıları sırasıyla 0,61 ve 0,58 puan artarken, gıda, alkol-tütün-altın ve temel mallar gruplarının katkıları sırasıyla 0,72; 0,26 ve 0,12 puan düşmüştür. Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artışlar önceki aya kıyasla B ve C endekslerinde belirgin şekilde yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksini oluşturan grupların geneline yayılırken, hizmet grubundaki artış öne çıkmıştır (Grafik 4).

Hizmet fiyatları ocak ayında yüzde 12,14 ile önemli oranda yükseliş kaydetmiş, grup yıllık enflasyonu 0,94 puan azalışla yüzde 89,72 olmuştur. Aylık fiyat artışları grup geneline yayılırken, yıllık enflasyon kira ve ulaştırma hizmetlerinde yükselmiş, haberleşmede oldukça belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 5). Diğer hizmetlerdeki yüksek aylık artışta (yüzde 14,99) geçmiş enflasyona endeksleme ve zamana bağlı fiyatlama davranışının yaygın olduğu sağlık hizmetleri, yeniden değerlemeye bağlı kalemler, malzeme ve işgücü giderlerini de içeren bakım onarımın yanı sıra eğlence-kültür ve sigorta hizmetlerindeki yükselişlerin etkisi hissedilmiştir. Asgari ücret ve kırmızı et başta olmak üzere gıda fiyatlarındaki gelişmelerin yansıdığı lokanta otel alt grubunda aylık artış yüzde 12,17 ile yüksek oranda gerçekleşmiştir. Kira grubunda aylık artış sözleşme yenileme sayısındaki yükseliş kaynaklı etkilere yüzde 11,46 ile önemli ölçüde güçlenmiş, bu grupta yıllık enflasyon 3,26 puan artışla yüzde 111,84 seviyesine ulaşmıştır. Haberleşme alt grubu yüzde 2,37 oranındaki görece ılımlı artış oranı ile hizmet grubu genelinden ayrılmıştır.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,54 puanlık sınırlı bir artışla yüzde 53,35 olmuştur (Grafik 6). Ocak ayında yıllık enflasyon diğer temel mallarda yükselirken, kalan alt gruplarda yatay seyretmiştir. Dayanıklı mal (altın hariç) fiyatları yüzde 4,80 oranında artmış, alt grup yıllık enflasyonu 0,17 puanlık düşüşle yüzde 60,53 olmuştur. Ocak ayında mobilya fiyatları yüzde 10,61 oranında yükselirken beyaz eşya ve otomobil fiyatları sırasıyla yüzde 6,53 ve yüzde 2,78 oranlarında artış kaydetmiştir. Diğer temel mallar alt grubunda fiyatların yüzde 5,48 oranında yükselmesiyle yıllık enflasyon 2,12 puanlık artışla yüzde 52,54 olarak gerçekleşmiştir. Güçlü fiyat artışlarının alt grup geneline yayıldığı gözlenmiştir. Mevsimsel etkilerle, giyim ve ayakkabı alt grubunda fiyatlar yüzde 1,86 oranında gerilemiş, yıllık enflasyon 0,15 puanlık düşüşle yüzde 39,59 olmuştur.

Enerji fiyatları ocak ayında yüzde 6,14 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 5,70 puan artarak yüzde 32,89 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7). Grup aylık fiyat artışında doğal gaz tüketim gelişmeleri kaynaklı etkiler belirgin olmaya devam etmiştir. 2023 yılı ikinci yarısında oluşan Yİ-ÜFE artışının ocak ayı itibarıyla ÖTV'ye yansıtılması ve Türk lirası cinsi enerji fiyatlarındaki gelişmelerle akaryakıt ve tüp gaz fiyatları sırasıyla yüzde 7,82 ve 10,75 oranlarında artmıştır. Şebeke suyu fiyatlarındaki artış ise yüzde 4,89 olmuştur.

Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları ocak ayında yüzde 5,19 oranında artmış, yıllık enflasyon yüksek baz etkisiyle 2,30 puan düşerek yüzde 69,71 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 3,88 puan, işlenmiş gıdada ise 1,72 puan gerileyerek sırasıyla yüzde 87,35 ve yüzde 56,33 olmuştur (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, bir önceki ay sebze fiyatları öncülüğünde artan taze meyve sebze fiyatlarında bu dönemde sebze kaynaklı kısmi bir düzeltme izlenmiştir. Diğer işlenmemiş gıda grubunda kırmızı et fiyatlarında yükseliş devam ederken, patates ve bakliyat diğer dikkat çeken kalemler olmuştur. Böylelikle, işlenmemiş gıda aylık enflasyonu yüzde 7,01 oranında gerçekleşmiştir. İşlenmiş gıda grubunda ise ekmek-tahıllarda fiyat artışları güçlenirken, işlenmiş et ürünleri öne çıkan diğer kalem olmuştur.

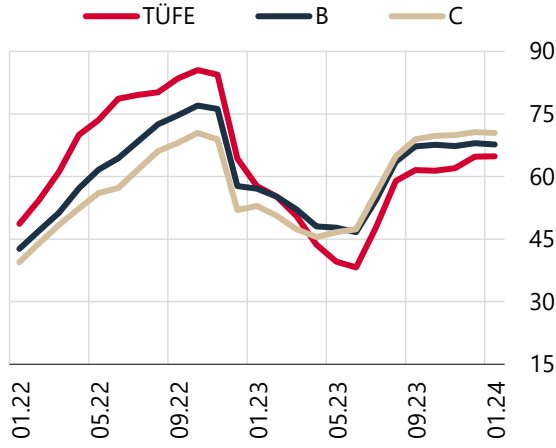
Alkollü içecekler ve tütün fiyatları yüzde 4,92 oranında yükselirken, yıllık enflasyon 9,66 puan düşüşle yüzde 61,60'a gerilemiştir Yİ-ÜFE artışı kaynaklı vergi ayarlaması fiyatları yukarıya çeken temel unsur olmuştur. Tütün ürünlerindeki vergi reformu sonucu fiyat artışı daha sınırlı bir şekilde gerçekleşmiştir.

Yurt içi üretici fiyatları ocak ayında yüzde 4,14 oranında artmış, yıllık enflasyon yatay bir seyir izleyerek yüzde 44,20 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre bakıldığında, enerji fiyatları ocak ayında gerilerken, diğer alt gruplarda fiyat artışları güçlenmiştir (Grafik 10). Öte yandan, yıllık enflasyon ara malı kalemi hariç alt grupların tümünde düşüş kaydetmiştir. Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde fiyat artışlarının genele yayıldığı izlenirken, temel eczacılık, basım ve kayıt hizmetleri, makine ekipmanları, diğer madencilik ve kağıt ile kağıt ürünleri kalemleri ön plana çıkmıştır.

Grafik ve Tablolar

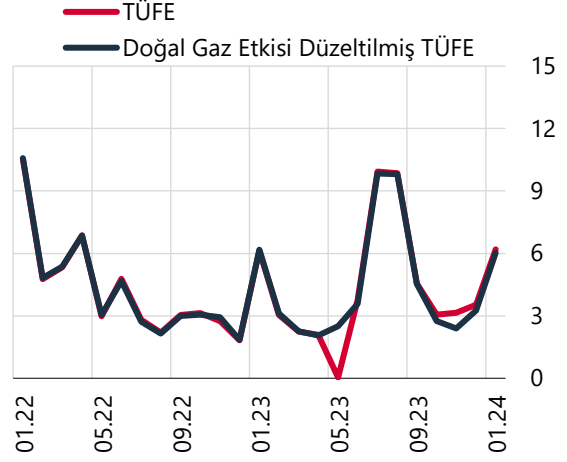
Grafik 1: TÜFE, B ve C

(Yıllık % Değişim)

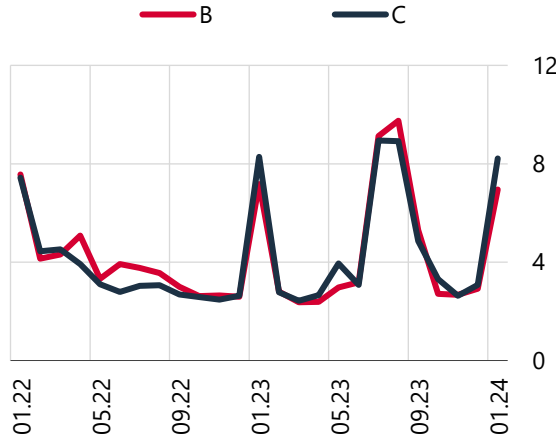
Grafik 2: TÜFE ve Doğal Gaz Etkisi

Düzeltilmiş TÜFE (Mev. Ar., Aylık % Değişim)

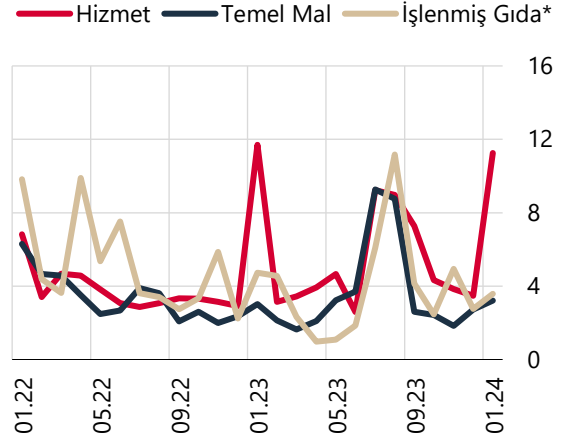
Grafik 3: B ve C Endeksi

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri

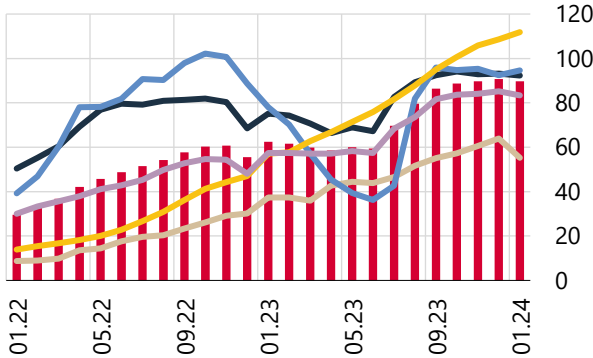
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

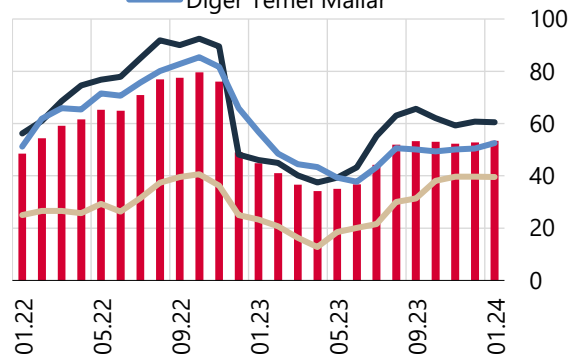
Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Hizmet (red line), Lokanta-Otel (dark blue line), Haberleşme Hizmetleri (gold line), Ulaştırma Hizmetleri (light blue line), Kira (yellow line), Diğer Hizmetler (purple line)

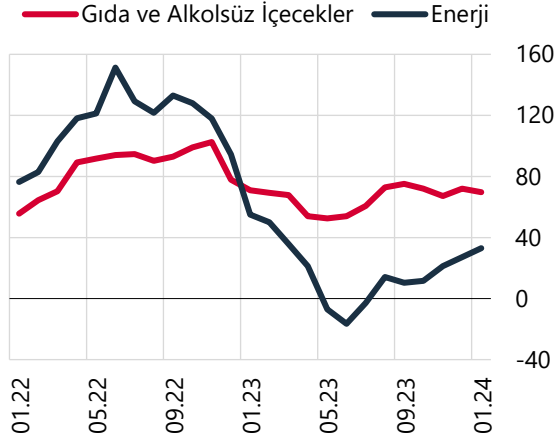
Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Temel Mal (red line), Dayanıklı Mal (Altın Hariç) (dark blue line), Giyim ve Ayakkabı (gold line), Diğer Temel Mallar (light blue line)

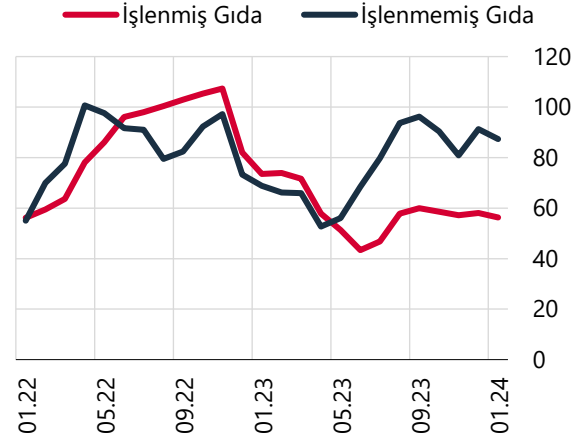

Grafik 7: Gıda ve Enerji

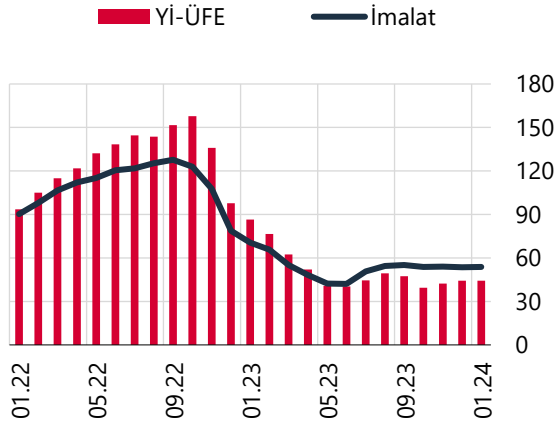
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

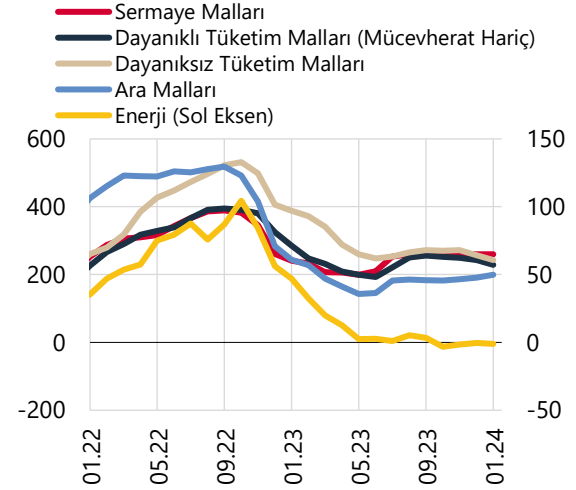
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Yıllık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Oca.24	Oca.23	Oca.24	Oca.23
TÜFE	6,70	6,65	64,86	57,68
1. Mallar	4,60	4,47	55,65	55,76
Enerji	6,14	1,59	32,89	55,03
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	5,19	6,62	69,71	71,00
İşlenmemiş Gıda	7,01	9,22	87,35	68,80
Taze Meyve-Sebze	7,65	6,39	83,43	57,22
Diğer İşlenmemiş	6,61	11,00	89,66	75,57
İşlenmiş Gıda	3,58	4,72	56,33	73,56
Ekmek ve Tahıllar	4,90	6,23	56,43	67,26
Diğer İşlenmiş	2,97	3,98	56,34	77,14
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,71	4,08	54,45	45,23
Temel Mallar	3,57	3,20	53,35	44,82
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	4,80	4,92	60,53	46,02
Giyim ve Ayakkabı (*)	-1,86	-1,75	39,59	23,32
Diğer Temel Mallar	5,48	4,01	52,54	56,86
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,92	11,19	61,60	50,60
Altın	4,15	5,73	68,05	43,46
2. Hizmetler	12,14	12,70	89,72	62,42
Kira	11,46	9,75	111,84	57,07
Lokanta ve Oteller	12,17	12,73	92,27	75,13
Ulaştırma Hizmetleri	11,48	10,23	94,62	77,97
Haberleşme Hizmetleri	2,37	8,14	55,18	37,42
Diğer Hizmetler	14,99	16,10	83,43	57,41
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	6,85	7,07	67,68	57,05
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	7,58	7,67	70,48	52,97
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	6,74	6,13	62,12	56,64
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	6,73	6,68	70,20	56,84

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Ocak 2024		Ocak 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	4,14	44,20	4,15	86,46
Madencilik	3,66	5,72	65,03	6,08	101,51
İmalat	86,45	5,21	53,80	5,12	70,49
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	5,32	54,48	5,22	70,71
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	5,31	55,36	5,65	75,54
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	9,28	-6,32	-32,00	-3,13	237,14
Su Temini	0,61	1,77	66,35	2,15	116,64
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		4,89	49,76	3,46	60,98
Dayanıklı Tüketim Malları		5,04	56,63	7,34	69,42
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		5,21	57,24	7,51	71,23
Dayanıksız Tüketim Malları		5,85	60,81	8,19	97,14
Sermaye Malı		6,21	64,94	6,29	60,19
Enerji		-3,04	-4,06	-0,64	188,23

Kaynak: TÜİK.